

تنقیح قوانین و مقررات کرونا

و سایر بیماری‌های واگیر

شامل:

- * بخشنامه‌ها، سیونامه‌ها و دستورالعمل‌های دستگاه‌ها در مورد کرونا
- * مصوبات هیئت‌وزیران در مورد کرونا
- * بخشنامه‌های قوه قضاییه در مورد کرونا
- * قوانین و مقررات عمومی حاکم بر بیماری‌های واگیر
- * قوانین و مقررات مرتبط با یک از مقررات یادشده (در پاورقی)

دکتر ولی اله صادقی

۱۳۹۹

- عنوان فرادادی : ایران، قوانین و احکام
Iran. Laws, etc
- عنوان و نام پدیدآور : تفسیر قوانین و مقررات کرونا و سایر
بیانیه‌های واگیردار ... / ولی‌اله صادقی.
- مشخصات نشر : تهران: مهرکلام ۱۳۹۹.
- مشخصات ظاهری : ۲۸۸ص.
- شابک : 978-622-896-400-9
- وضعیت فهرست نویسی : فیهپا
- موضوع : بهداشت همگانی -- قوانین و مقررات --
ایران
- موضوع : Public health laws -- Iran
- موضوع : کروناویروس‌ها -- ایران
- موضوع : Coronaviruses -- Iran
- شناسه افزوده : صادقی، ولی‌اله، ۱۳۶۳-
- رده بندی کنگره : KMH۳۰۷۵
- رده بندی دیویی : ۳۴۴/۵۵۰۳۲۰۹۴۱
- شماره کتابشناسی ملی : ۶۲۴۲۶۶۳

دفتر مرکزی: تهران میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۱

www.mehr.kalam.ir

تنقیح قوانین و مقررات حقوق

و سایر بیماری‌های واگیر

دکتر ولی اله صادقی

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

صفحه‌آرایی: بنیامین غفاری

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به انتشارات مهر کلام است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۶-۴۵-۰

فهرست مطالب

مقدمه ۱۹

بخش یک: جرایم و مجازاتها ۲۵

بند یک: قانون، طرز جلوگیری از بیماریهای آمیزشی و بیماریهای

واگیردار: مرتب ۱۳۱۰ با اصلاحات بعدی مصوب ۱۳۴۷ ۲۵

بند دوم: آیین نامه بیماریهای آمیزشی مصوب ۱۳۲۳ ۳۶

بند سوم: قانون تهیه کوبه عمومی و اجباری مصوب ۱۳۲۲ ۴۵

بند چهارم: آیین نامه جرایم قانون مایه کوبی عمومی و اجباری

مصوب ۱۳۲۲ ۴۶

بند پنجم: بخشنامه برخورد با اختلال کنندگان اواز م پیشگیرانه در

دوران شیوع کرونا ابلاغی ۱۳۹۹ ۵۵

بند ششم: از قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ ۵۷

بند هفتم: از قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ ۵۹

بند هشتم: از قانون حفاظت و بهره برداری از منابع طبیعی جمهوری

اسلامی ایران ۱۳۷۴ با اصلاحات بعدی ۶۰

بند نهم: از قانون سازمان دامپزشکی کشور مصوب ۱۳۵۰ ۶۱

بند دهم: از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ ۶۲

بخش دوم: بهداشت محیطی ۶۳

بند یکم: مراجع قضایی و زندانها ۶۳

۸. تنقیح قوانین و مقررات کرونا و سایر بیماری‌های واگیر

۱. بخشنامه پیشگیری از شیوع ویروس کرونا به داخل زندانها و مؤسسات کیفری ابلاغی ۱۳۹۸ ۶۳
۲. بخشنامه نحوه اعطای مرخصی به زندانیان در دوران شیوع کرونا ابلاغی ۱۳۹۸ ۶۵
۳. بخشنامه پیشگیری از شیوع کرونا در واحدهای قضایی و اداری قوه قضاییه ابلاغی ۱۳۹۸ ۶۷
۴. بخشنامه نحوه فعالیت مجموعه ستادی و قضایی تابعه قوه قضاییه در دوران شیوع کرونا ابلاغی ۱۳۹۹ ۶۸
- از این نامه اجرایی مراکز مجاز درمان و کاهش آسیب اعتیاد به مواد مخدر و روانگردان‌ها مصوب ۱۳۹۲ ۷۲
- در بخشنامه وزیع سرنگ و سایر وسایل مورد استفاده شخصی معتادان مبتلایان به ایدز ابلاغی ۱۳۸۳ ۷۳
- بند دوم: اداریات و کارهایها ۷۴
۱. لزوم رعایت فاصله گذاری اجتماعی در دستگاههای خدمات رسان ابلاغی ۱۳۹۹ ۷۴
۲. بخشنامه حفظ سلامت رایمنی و نحوه ارائه خدمات به شهروندان در دوران شیوع کرونا ۷۴
۳. بخشنامه شیفت‌بندی کارکنان در شیوع کرونا ۷۷
۴. بخشنامه میزان و نحوه حضور کارکنان دستگاههای اجرایی در شرایط ناشی از شیوع کرونا ابلاغی ۱۳۹۹ ۷۸
۵. بخشنامه تداوم اجرای فاصله گذاری اجتماعی در ادارات در شرایط ناشی از شیوع کرونا ابلاغی ۱۳۹۹ ۸۰
۶. بخشنامه الزام به استفاده از ماسک در ادارات، بانک‌ها و مراکز خدمات عمومی ۸۳
۷. بخشنامه تخلف اداری محسوب شدن عدم اجرای مصوبات ستاد ملی مقابله با کرونا ۸۴
۸. بخشنامه نحوه برگزاری مراسم پایانی جشنواره شهید رجایی در دوران شیوع کرونا ۸۶

فهرست مطالب ۹

۹. سیاست‌ها و ضوابط فنی عمومی برگزاری جلسات از راه دور و	
دورکاری در دوران کرونا.....	۸۷
۱۰. بخشنامه پیشگیری از ویروس کرونا در واحدهای زیرمجموعه	
وزارت نیرو.....	۸۹
۱۱. بخشنامه تمدید اعتبار گواهینامه تأیید صلاحیت پیمانکاران به	
دلیل کرونا.....	۹۳
۱۲. از آئین‌نامه علایم ایمنی در کارگاه‌ها مصوب ۱۳۸۶ شورای	
عالی حفاظت فنی.....	۹۳
۱۳. از آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه	
معمولی مصوب ۱۳۹۳.....	۹۴
۱۴. ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و	
پسماندهای وابسته مصوب ۱۳۸۶.....	۹۶
۱۵. از آیین‌نامه حراست اداره اماکن عمومی مناطق آزاد تجاری	
- صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳.....	۹۷
۱۶. از آیین‌نامه حفاظت بهداشت عمومی در کارگاه‌ها مصوب	
۱۳۳۸ شورای عالی حفاظت فنی.....	۹۸
بند سوم: بانکها.....	۹۸
۱. اطلاعیه تمهیدات مراقبتی ویژه مشتریان بانکها به منظور	
مقابله با ویروس کرونا.....	۹۸
۲. بخشنامه تسهیل استفاده از درگاه‌های غیرحضوری بانکها	
مراجعات به شعب و خودپردازها.....	۹۹
۳. بخشنامه بانک مرکزی درمورد سقف مجاز انتقال وجه کارت	
به کارت، تمدید کارت‌های بانکی و سقف برداشت نقدی از	
خودپردازها در شرایط عبور بر اوج کرونا.....	۱۰۰
۴. بخشنامه سقف خدمات مبتنی بر کارت در موج دوم شیوع	
کرونا.....	۱۰۱
۵. دستورالعمل اقدامات پیشگیرانه برای جلوگیری از شیوع کرونا	
از طریق جابجایی وجوه نقد.....	۱۰۲

۱۰. تنقیح قوانین و مقررات کرونا و سایر بیماری‌های واگیر

ع. بخشنامه اتخاذ اقدامات پیشگیرانه برای مقابله با بیماری کرونا

توسط نظام بانکی کشور..... ۱۰۴

بند چهارم: دانشگاهها، مدارس و آموزشگاهها..... ۱۰۵

۱. بخشنامه آگاه‌سازی و پیشگیری از شیوع ویروس کرونا در

مراکز دانشگاهی..... ۱۰۵

۲. بخشنامه امور اداری و آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی در دوره

فاصله‌گذاری اجتماعی..... ۱۰۸

۳. دستورالعمل فاصله‌گذاری هوشمند دانشگاه آزاد اسلامی در

تأیله با ویروس کرونا..... ۱۱۲

۴. آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل دانش‌آموزان مدارس مصوب

۱۳۸۱..... ۱۲۲

۵. آیین‌نامه رایی مدارس مصوب ۱۳۷۹ شورای عالی

آموزش و پرورش..... ۱۲۲

ع. از آیین‌نامه اجرایی آموزشگاههای رانندگی مصوب ۱۳۸۳..... ۱۲۳

بخش سوم: تشکیلات - مراجع ذیصلاح..... ۱۲۵

بند نخست: تشکیلات موردی - مقطعی..... ۱۲۵

۱. تشکیل ستاد مدیریت و پیشگیری از سرع کرونا..... ۱۲۵

۲. تعیین جانشینان رییس ستاد فرماندهی مقابله با ویروس کرونا

استانها به عنوان معین استان مربوط برای مقابله با ویروس کرونا..... ۱۲۵

۳. واگذاری امور واردات و صادرات کالاهای مربوط به چهار کشور

به وزارت صنعت، معدن و تجارت..... ۱۲۶

۴. شیوه‌نامه تولید دانش مواجهه با کرونا و کاربست آن برای

حکمرانی در جهان پسا کرونا..... ۱۲۶

۵. تشکیل ستاد آمادگی برای مقابله با همه‌گیری اجتماعی

بیماری آنفولانزای خوکی مصوب ۱۳۸۸..... ۱۳۳

ع. تشکیل کارگروه حذف مالاریا و ستاد کنترل و کاهش بیماری

سالک مصوب ۱۳۸۹..... ۱۳۴

۷. تعیین وظایف دستگاهها در مبارزه با بیماریهای مسری و	 ۱۳۸۵ مصوب	۱۳۶
۸. تأسیس اداره مبارزه با بیماریهای واگیردار مصوب	 ۱۳۲۸	۱۴۰
۹. مکلف شدن دستگاههای دولتی در مورد کنترل بیماریهای		
بازپدید و نوپدید مصوب	 ۱۳۷۹	۱۴۱
۱۰. قانون واگذاری واحدهای غیربهداشتی و درمانی بهکده		
رضری به کمیته امداد امام خمینی و انتزاع آن از سازمان مبارزه با		
جذام مصوب	 ۱۳۶۳	۱۴۱
۱۱. احاطه تشکیل شرکت سهامی زراعی در بهکده رضوی و		
واگذاری امور مدیریتی و اجرایی بهکده به مرجع مذکور مصوب		
..... ۱۳۸۸		۱۴۲
بند دوم. سبکیات و وظائف دائمی		۱۴۳
۱. از قانون مدیریت سران مصوب	 ۱۳۹۸	۱۴۳
۲. از قانون نظام جامع دامپری کشور مصوب	 ۱۳۸۸	۱۴۴
۳. از قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب	 ۱۳۸۶	۱۴۴
۴. از قانون تشکیل سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی		
مصوب	 ۱۳۵۳ با اصلاحات بعدی	۱۴۵
۵. از قانون حفظ نباتات مصوب	 ۱۳۴۶	۱۴۵
۶. از قانون شکار و صید مصوب	 ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی	۱۴۶
۷. از قانون سازمان عمرانی کشور و ازدیاد سهام کشاورزان		
مصوب	 ۱۳۳۴ با اصلاحات بعدی	۱۴۶
۸. از قانون شهرداری مصوب	 ۱۳۳۴ با اصلاحات بعدی	۱۴۶
۹. از قانون واگذاری بیمارستانهای وزارت بهداری مصوب	 ۱۳۵۰	
با اصلاحات بعدی		۱۴۷
۱۰. از آیین نامه نحوه نگهداری حیوانات اهلی مصوب	 ۱۳۹۲	۱۴۷
۱۱. آیین نامه مبارزه با بیماریهای دامی و جلوگیری از سرایت و		
انتشار آنها مصوب	 ۱۳۹۱	۱۴۸

۱۲. تنقیح قوانین و مقررات کرونا و سایر بیماری‌های واگیر

۱۲. از آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره برداری از منابع
آبزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۸ ۱۵۳
۱۳. از آیین نامه اجرایی ماده (۱۰) قانون سازمان دامپزشکی
کشور مصوب ۱۳۷۳ با اصلاحات بعدی ۱۵۵
۱۴. از آیین نامه چگونگی کنترل بهداشتی تردد، نقل و انتقال،
واردات و صادرات دام زنده و فرآورده‌های خام دامی مصوب
۱۳۷۳ با اصلاحات بعدی ۱۵۶
۱۵. از آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
مصوب ۱۳۵۴ با اصلاحات بعدی ۱۵۶

بخش چهارم: حمایت از آسیب‌دیدگان ۱۵۷

- بند یکم: حمایت مالی و تسهیلاتی ۱۵۷
۱. دستورالعمل طرح سرمد اعتباری اضطراری ناشی از شیوع
بیماری کرونا مصوب ۱۳۹۹ ۱۵۷
۲. نحوه حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده در اثر کرونا
مصوب ۱۳۹۹ ۱۵۹
۳. استمهال یا بخشودگی کامل اجاره بهاء اماکن واگذار شده
وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به بخش
خصوصی در طول دوره تعطیلی ناشی از شیوع کرونا مصوب
۱۳۹۹ ۱۶۱
۴. امهال یا بخشودگی کامل اجاره بهای اماکن واگذار شده به
بخش خصوصی در طول دوره تعطیلی ناشی از شیوع کرونا
مصوب ۱۳۹۹ ۱۶۱
۵. تمدید دوره‌های سرد مناطق آب و هوایی کشور با توجه به
شرایط ناشی از شیوع کرونا مصوب ۱۳۹۹ ۱۶۲
- عمر شیوه نامه پرداخت تسهیلات ویژه بنگاههای به شدت آسیب دیده
از ویروس کرونا ۱۶۲

۷. بخشنامه حمایت از واحدها و فعالان گردشگری و صنایع دستی در شرایط کرونا.....	۱۷۲
۸. از آیین نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۱۸) ماده واحده قانون بودجه ۱۳۹۹ کل کشور.....	۱۷۳
۹. از ضوابط اجرایی قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور.....	۱۷۴
۱۰. از قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران صوب ۱۳۸۹.....	۱۷۴
۱۱. از قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.....	۱۷۵
۱۲. از قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور.....	۱۷۵
۱۱. از قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور.....	۱۷۶
۱۳. اختصاص اعتبار برای جبران خسارات وارده به واحدهای دامداری ناشی از اپیدمی دامی مازندران مصوب ۱۳۹۴.....	۱۷۶
۱۵. از قانون مجازات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶ با اصلاحات بعدی.....	۱۷۷
۱۶. از قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ با اصلاحات بعدی.....	۱۷۷
۱۷. از آیین نامه اجرایی ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴ با اصلاحات بعدی.....	۱۷۸
۱۸. از قانون دفع آفات نباتی و حیوانی مصوب ۱۱۰۴.....	۱۷۹
بند دوم: حمایت بانکی.....	۱۷۹
۱. بخشنامه ابلاغ مصوبه شورای پول و اعتبار حمایت از فعالان اقتصادی تسهیلاتگیرنده در شرایط کرونا.....	۱۸۰
۲. بخشنامه تأکید بر تعویق اقساط تسهیلات قرض الحسنه به دلیل شیوع کرونا.....	۱۸۱
۳. بخشنامه مساعدت به صاحبان کسب و کار ناتوان از ایفای تعهدات ناشی از چکهای صادره به دلیل شیوع کرونا.....	۱۸۲
۴. بخشنامه فهرست جدید مصادیق کسب و کارهای آسیب دیده ناشی از کرونا.....	۱۸۳

۱۴. تنقیح قوانین و مقررات کرونا و سایر بیماری‌های واگیر

۵. بخشنامه اعلام رسته جدید آسیب‌دیده از کرونا ۱۸۵
۶. بخشنامه اعلام رسته‌های جدید آسیب‌دیده از کرونا ۱۸۶
- بند سوم: حمایت مالیاتی ۱۸۷
 ۱. بخشنامه تمدید مهلت بخشودگی جرایم قابل بخشش اسفندماه ۱۳۹۸ ۱۸۷
 ۲. بخشنامه حمایت‌های مالیاتی دولت از فعالین اقتصادی در دوران بیماری کرونا ۱۸۸
 ۳. بخشنامه حمایت مالیاتی از گروه‌های اقتصادی آسیب‌دیده به تبع ویروس کرونا ۱۸۹
 ۴. بخشنامه تمدید مواعیدهای موضوع قانون مالیات‌های مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده ۱۹۱
 - بند چهارم: حمایت بیمه‌ای ۱۹۲
 ۱. دستورالعمل بیمه بیکاری شیوع کرونا ۱۹۲
 ۲. شیوه‌نامه اداری استقرار عمل بیمه بیکاری کرونا ۱۹۳
 ۳. بخشنامه امهال حق بیمه سهم کارفرما به دلیل شیوع کرونا ۱۹۶
 ۴. از قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵ ۱۹۸
 ۵. از قانون بیمه محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۶۲ با اصلاحات بعدی ۱۹۹
 ۶. از اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۶۳ ۲۰۰
 - با اصلاحات بعدی ۲۰۰
 ۷. قانون اصلاح قانون تأمین هزینه خدمات قرنطینه/کسری ۲۰۰
 - مصوب ۱۳۶۲ ۲۰۰
 - بند پنجم: حمایت از پزشکان و بیماران خاص ۲۰۲
 ۱. آیین‌نامه اختصاصی تعیین مصادیق و امتیازات شهید خدمت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۲۰۲
 ۲. دستورالعمل پرداخت پاداش کرونا به پرسنل درمان ۲۰۵

۳. بخشنامه شاخص ایشار در زمان شیوع کرونا برای ارزیابی عملکرد مدیران و کارکنان.....	۲۰۷
۴. بخشنامه کاهش ساعات کار موظف کادر درمانی خدمات دهنده به بیماران کرونا.....	۲۰۸
۵. بخشنامه امتیازات و حمایت‌های اعضای هیئت علمی، دستیاران و کارورزان و دانشجویان خط مقدم مبارزه با کرونا.....	۲۰۹
۶. بخشنامه تشویق کارکنان شاغل بهداشتی درگیر با مقابله با بیماری کرونا.....	۲۱۲
۷. منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلام ایران مصوب جلسه ۱۳۸۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی.....	۲۱۳
۸. دستورالعمل نحوه ارائه خدمات بهداشتی و درمانی به آزادگان مصوب ۱۳۶۹.....	۲۱۴
۹. لایحه قانونی راجع به نحوه مصرف درآمدهای مختلف در امور رفاهی و حمایت از مجروحین مصوب ۱۳۵۹.....	۲۱۴
۱۰. قانون حمایت کارکنان مسایل و پیشگیری بیماری سل مصوب ۱۳۳۳.....	۲۱۵

بخش پنجم: همکاری‌های بین‌المللی.....	۲۱۷
بند یکم: همکاری با مراجع جهانی.....	۲۱۷
۱. مجوز امضای موافقتنامه وام ۵۰ میلیون دلاری بانک جهانی برای مقابله با ویروس کووید- ۱۹.....	۲۱۷
۲. بخشنامه لغو سفرهای خارجی کارکنان دولت برای شرکت در همایش‌ها و نمایشگاه‌های بین‌المللی در دوران شیوع کرونا.....	۲۱۷
۳. قانون اجازه الحاق دولت ایران به سازمان بهداشت جهانی مصوب ۱۳۲۷ با اصلاحات بعدی.....	۲۱۹
۴. قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمانها و مجامع بین‌المللی مصوب ۱۳۶۵ با اصلاحات بعدی.....	۲۴۸

مقدمه

کرونا، تلنگری برای اصلاح نظام حقوقی بیماری‌های واگیر

۱. در اعصار گذشته به دلیل وضعیت نامطلوب بهداشتی کشور، شیوع بیماری‌های واگیر^۱، تلفات جانی و مالی فراوانی به بار آورده است.

دیرینه‌ترین بیماری این امراض نشان می‌دهد که گستره مقررات موجود، صرفاً مربوط به سرایت یک بیماری خاص در میان انسان (مانند وبا و طاعون) یا حیوان (مانند آنفولانزا) در سطح یک منطقه یا یک برهه خاص است که این محدودیت و روزآمد نبودن و ناهماهنگی میان دستگاه‌های ذی ربط، ضعف در مهارت یک بیماری واگیر در سطح ملی (مانند کرونا) را آشکار ساخت. به نظر می‌رسد علت این توسعه‌نیافتگی، عدم شیوع بیماری‌های واگیر انسانی در دهه‌های اخیر و و عدم نیاز به مقررات‌گذاری جدید بوده است. در مقابل، شیوع امراض واگیر میان دام و طیور در سالیان اخیر، مصوبات متعددی صادر شده است. به طوری که:

الف. برای مهار بیماری‌های واگیر انسانی؛ عموماً مقررات موجود برای این بیماری‌ها در «امور خانوادگی» و برای اجتناب از سرایت بیماری‌های آمیزشی (مانند ایدز) است که برای این منصرفه‌خواهی عدم ابتلا به این امراض در هنگام ازدواج الزامی می‌باشد (ماده ۲۳ قانون حمایت خانواده ۱۳۹۱). همچنین این امراض در «امور قضایی» در فرایندهای رسیدگی و اجرای احکام مانند پذیرش شیوع این بیماری‌ها به عنوان عذر موجه و ابتلا به بیماری واگیر به عنوان یکی از معیارهای طبقه‌بندی زندانیان مدنظر قرار گرفته است. افزون

۲۰. تنقیح قوانین و مقررات کرونا و سایر بیماری‌های واگیر

بر آن، عدم ابتلا به بیماری‌های واگیر جزو شرایط کاری بوده است (از جمله مواد ۸۵، ۹۱، ۹۲، ۹۵، ۱۴۷ و ۱۵۶ قانون کار).

ب. برای مهار بیماری‌های واگیر حیوانی؛ به رغم آن که پیشگیری و مبارزه با بیماری‌های همه‌گیر جزو وظایف اصلی سازمان دامپزشکی کشور است، ولی در سال ۱۳۸۸ ستاد آمادگی برای مقابله با بیماری آنفولانزای خوک توسط هیئت‌وزیران تشکیل شد. همچنین به دلیل تکرار شیوع امراض واگیر حیوانی، آیین نامه مبارزه با بیماری‌های دامی و جلوگیری از سرایت و انتشار آنها در ۱۳۹۰ وضع گردید. الزام به بیمه دام برای کنترل میزان خسارات ناشی از بیماری‌های واگیر دام‌نگار، تخصیص بودجه برای مهار آن در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، تعیین ضوابطی برای عدم شیوع این امراض از طریق حمل و نقل و مراودات میان مرزی کشور نیز حاکی از غنای بیشتر نظم حقوقی کشور در این زمینه است.

۲. سر به بین که بهداشت از نیازهای ضروری جامعه است و برخورداری از سلامت، حق همگانی و تکلیف دولت بوده و کنترل و پیشگیری از بیماری‌های واگیر از جمله امور حاکمیتی می‌باشد، برای نهادینه‌سازی سازوکارهای تشخیص، مشخص برای مهار انواع امراض مسری، بازشناسی نظام حقوقی کنونی حاکم بر این بیماری‌ها ضروری است تا با توجه به تجارب حاصل از زمان شیوع کرونا، حکمرانی بهداشتی - درمانی آنها در سطوح ملی - میانی - محلی - غیر انسانی و بحرانی - غیر بحرانی بازطراحی شود. بازشناسی نظام حقوقی پیش از کرونا در چهارچوب الگوی مسئولیت‌محور، مناسب برای طراحی نظام حقوقی پسا کرونا خواهد بود:

الف. مسئولیت هماهنگی و پشتیبانی: در شرایط عادی، کنترل بهداشتی - درمانی امراض واگیر بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (ماده ۱ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷ و بند (ر) ماده ۱۴ قانون مدیریت بحران مصوب ۱۳۹۸) و سازمان دامپزشکی کشور (در امور دامی) است ولی در شرایط شیوع بیماری در سطح ملی و تبدیل آن به یک بحران، هماهنگی و مدیریت کلان امر و همکاری سایر دستگاهها ضروری است. در رابطه با کرونا، به دلیل نامشخص بودن متولی اصلی مدیریت

شیوع بحرانی یک بیماری واگیر در قوانین و مقررات مرتبط، در ابتدا وزارت بهداشت و یا حتی برخی از شوراها از جمله شورای عالی سلامت و سازمانها مانند سازمان مدیریت بحران مدنظر قرار گرفت ولی در نهایت، ستاد ملی کرونا توسط شورای عالی امنیت ملی تشکیل شد و مصوبات متعددی برای مدیریت ابعاد بهداشتی کرونا از سوی ستاد صادر گردید. هرچند که این امر از منظر اصول ۷۹ و ۱۷۶ قانون اساسی مورد انتقاد برخی از حقوقدانان قرار گرفت.

به لحاظ پشتیبانی نیز وظیفه شهرداری در جلوگیری از شیوع امراض یادشده و اعلام اینگونه بیماریها به وزارت بهداشت و موسسات بهداشت و دامپزشکی و دور نگهداشتن بیماران مبتلا به امراض یا سده (ماده ۵۵ قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴)، تکلیف سازمان عمرانی کشور، کمیته ملی کمک به جلوگیری از امراض مسری، وظیفه دهیار و سرایدار برای همکاری برای جلوگیری از شیوع بیماریهای واگیر و اعلام آنها به مراکز بهداشتی و اهتمام به دور نگهداشتن مبتلایان و تکلیف دستگاهها در تأمین امداد بیمارستانی در زمان شیوع امراض واگیر (قانون واگذاری بیمارستانها، وزارت بهداشتی مصوب ۱۳۵۰) قابل ذکر است.

ب. مسئولیت جمعی: با توجه به اینکه هدف نهایی در نظام حقوقی مسئولیت در امور عمومی مانند امراض مسری، حفظ حداکثری سلامت شهروندان است، اگر سایر مسئولیتها به دست اجرا شود ولی مردم با تدابیر اتخاذی هماهنگ نباشند، تا حد زیادی اسراف کنترلی با شکست مواجه خواهد شد. درخصوص منع یا محدود کردن تردد در آمد و شد شهروندان در این مواقع، مقررات جامعی مشاهده نمی شود. هرچند که با توجه به مقررات عام درخصوص فعالیت اصناف و تردد خود وها و مسافران، امکان تحدید تردد فراهم است ولی در مورد تحدید تردد افراد غیر مبتلا در معابر مقررات با سکوت مواجه است. البته در مورد افراد مبتلا به امراض واگیر، وزارت بهداشت مجاز به بستری اجباری و معالجه آنها است (ماده ۱ قانون مایه کوبی عمومی و اجباری مصوب ۱۳۳۲).

پ. مسئولیت بین المللی: هرچند معاهدات متعددی در رابطه با مهار امراض مسری (بخصوص دامی) میان ایران و برخی از کشورها

در ضمن برخی از موافقتنامه‌ها (به‌خصوص در امور دام و طیور) منعقد گردیده است ولی با توجه به شیوع کرونا در بسیاری از کشورها، تشریک مساعی دولتها برای کنترل آن ضروری است. همچنین سازمان بهداشت جهانی باید بر اساس مقررات بهداشتی بین‌المللی مصوب سال ۲۰۰۵ و اصل حسن نیت، کشورهای دیگر را حمایت کرده و همگان را به کمک و تبادل تجارب توصیه کند. در مقابل، حاکمیت نیز با توجه به پذیرش عضویت در این سازمانها، در چهارچوب قانون اساسی بسترهای اجرای رهنمودهای بین‌المللی در زمینه مهار اینگونه امراض را فراهم خواهد کرد. در این زمینه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خارج متولی است.

۲. مسئولیت کیفری و حقوقی: برای کنترل شیوع امراض مسری، سرایت دهنده عمدی و غیر عمدی آن و یا در چهارچوب تهدید بهداشت عمومی، در قوانین خاص (مانند قانون طرز جلوگیری از بیماری‌های آلوده و واگیردار مصوب ۱۳۲۰) و قوانین عام (به‌خصوص ابواب قصاص و دیات قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ و یا مواد ۶۱۴، ۸۸، ۸۹، قانون تعزیرات ۱۳۷۵) جرم انگاری شده است. در عین حال، مقررات خاص، مسئولیت (ضمان) پزشکان در صورت اهمال در انجام وظایف درمانی در قانون مجازات اسلامی و الزام بیمارستانها به پذیرش بیماران در معرض خطر جانی و جرم بودن استنکاف از آن قابل ذکر است (قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومان و رفع مخاطرات جانی، مصوب ۱۳۵۱ و مواد ۳ و ۹ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷). امکان شناسایی شیوع امراض واگیر به عنوان فورس ماژور و تأثیر آن بر ایفای تعهدات قراردادی خصوصی و پیمانکاری و تأثیر آن بر قراردادها موضوع قانون کار و بیکاری ناشی از عدم امکان فعالیت کارگاه نیز تاحدودی تنظیم‌گیر مسئولیت‌های حقوقی موضوع می‌باشد. هرچند که برای جبران خسارات وارده بر واحدهای صنفی به دلیل تعطیلی اجباری واحد، مقررات سامان‌یافته‌ای وجود ندارد.

۳. بدین ترتیب، نتایج بازشناسی نظام حقوقی امراض واگیر نشان می‌دهد که احکام مندرج در مقررات کنونی، همه ابعاد کرونا را پوشش نداده و به دلیل این ضعف، ستاد ملی مبارزه با کرونا تشکیل گردید تا